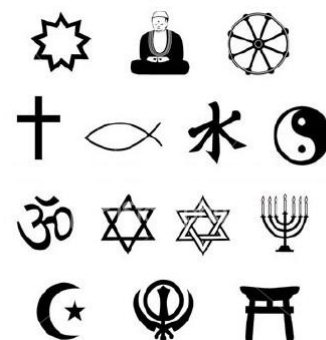


Tvá víra Tě uzdravila Jak může náboženství léčit?

Kateřina Skalická

Psychologický ústav FF MU, Brno

katerinaeditskalicka@gmail.com



Spekulace o vlivu náboženství na zdraví jedince se vedou od nepaměti. V 5. kapitole svého evangelia Marek píše: „Dcero, víra Tvá Tě uzdravila“. Jaká je ale realita? Jedná se o placebo, zázrak, nebo opravdu víra zlepšuje zdraví člověka?

Následující řádky se snaží obsáhnout, jaký vliv může náboženství mít na zdraví člověka a také představují nové výzkumy, které se tímto vztahem zabývaly.

Speculation about the influence of religion on the health are old as human being. In Holy Bible in the fifth chapter of Mark's Gospel you can read: "Your daughter, your faith has healed you." But what is reality? Is it a placebo, a miracle or a true faith that improves human health?

The following lines try to encompass how religion might affect human health and also introduce new researches in this area.

Klíčová slova: víra, zdraví, placebo, pozitivní psychologie

Key words: faith, health, placebo, positive psychology

Psychika půl zdraví (nebo celé?)

Výzkumy v psychologii ukazují, že náboženství je pro lidi výrazným zdrojem naděje a optimismu. Což například v případě konkrétního onemocnění vede k lepšímu dodržování léčebných postupů a menšímu zdůrazňování negativních stránek nemoci (Křivohlavý, 2003). Překvapivým faktem je, že kromě optimismu je velmi výraznou proměnnou, která ovlivňuje zdraví i sebevědomí člověka. Některá náboženství, mohou nabízet pocit hodnoty, které výrazně ovlivňují sebevědomí člověka. K tomuto pocitu mohou věřící dospět především díky tomu, že Boží láska je vnímána jako bezpodmínečná. Proto mnoho jiných zdrojů (krása, úspěch, peníze...) není tak spolehlivých. Pro naše duševní zdraví je také velmi zásadní pocit sounáležitosti, který náboženské komunity svým věřícím nabízejí. V USA byla provedena

studie, které potvrdila souvislost mezi subjektivní hloubkou víry a frekvencí výskytu na akcích dané církve. Náboženství věřícím přináší existenční smysl, účel a transcendence, což má samozřejmě další vliv na [self-esteem](#) a subjektivní “pohodu” jedince.

Víra a rakovina

Dvě aktuální zahraniční studie vliv víry na zdraví jedince potvrzují. Obě jsou analýzami pacientů s rakovinovými onemocněními. První z nich, který publikovala Heather Jim s kolegy (2015) z Moffit Cancer Center je unikátní metaanalýzou a zaměřuje se na vztah vývoje rakoviny a náboženství. Autorka došla k závěru, že ačkoliv se studie zabývající se tímto vztahem v mnohém lišily, většina z nich se shodla na tom, že spirituální prožívání nemocných je spojeno s celkově lepším fungováním organismu a zároveň vyšší kvalitou sociálního života. Heather ovšem upozorňuje na to, že u některých výzkumů mohla být zaměněna příčina a důsledek a tedy, že lidé, kteří na tom byli zdravotně hůře, začali pochybovat o svých náboženských přesvědčeních.

Dle Heather z analýz také vyplývá, že výsledek je podmíněn zdravějším životním stylem (tj. minimální výskyt uživatelů tvrdých drog, užívání menšího množství alkoholu, více aktivního životního stylu) a zároveň podporou náboženské komunity.

Autorem druhé analýzy je John M. Salsman, který se nezaměřoval pouze na rakovinu, ale i na další nádorová onemocnění. Náboženská víra má podle Salsmana souvislost se zdravotním stavem pacientů, nicméně ne tak vysokou jako například jednotlivé spirituální zkušenosti a spokojenost v duchovním životě. Ovšem jako výrazně pozitivní vlastností vidí důraz na sociální život v náboženské komunitě, který u nemocných značně podporuje jejich motivaci v překonávání nemoci. Což činí velký rozdíl mezi lidmi, kteří spiritualitu prožívají individuálně a věřícími, kteří pociťují sounáležitost s nějakou náboženskou komunitou. Podle autora spočívá vysvětlení také v tom, že člověk čerpá z víry útěchu natolik, že mu pomáhá zmírňovat stres z nemoci (resp. v případě zdravého člověka se jedná o stres navozený běžnými denními situacemi), což samozřejmě přináší lepší léčebné výsledky. Salsman ovšem upozorňuje i na to, že spirituálně založení lidé jsou často více submisivní a méně si stěžují, což může být výrazná intervenující proměnná, který ovlivňuje výsledky většiny provedených výzkumů (Salsman et al., 2017).

Ministerstvo pravdy varuje: Náboženství škodí zdraví

Z uvedených výzkumů vyplývá, že náboženství může přinášet značné výhody a redukovat jak psychickou zátěž, tak i projevy fyzických nemocí. Nesmíme ovšem opomenout kritiku těchto studií a také existenci výzkumů, které pozitivní vliv náboženství nevidí tak jednoznačně. Někteří autoři zmiňují, že náboženství nemusí stres vždy eliminovat, ale naopak některá mohou být jeho původcem. Je dokázáno, že velká část [kreationistů](#) prožívá silnou kognitivní disonanci právě kvůli své víře, která je konfrontována s vědeckými poznatky současnosti, což je pro věřící stresující (Hall et al., 2002). Dalším ohrožujícím faktem může být, že někoho víra spíše pasivizuje. Pod termínem “Boží vůle” se schová vlastní nicnedělání a pasivní jednání. Tímto způsobem mohou lidé přijít o interní [locus of control](#) a nahradit ho externím (Božím). V domnění, že člověk nemá kontrolu nad situací, vše je v Božích rukách a on nemůže svým aktivním přičiněním situaci změnit, se paralyzuje a nemá motivaci svou situaci zlepšit (Curlin et al., 2005).

Významným problémem může být i to, že náboženství, byť často nepřímé, může lidi odvést od klasické lékařské péče a zanedbat tím buď prevenci anebo léčbu samotného onemocnění.

Černé ani bílé

V krátkém článku není možné obsáhnout všechny zásadní výzkumy ani analýzy výzkumu. Nicméně jako pravděpodobně většina fenoménů v psychologii je i vztah náboženství a zdraví nejednoznačný. Velká většina šetření ovšem naznačuje, že náboženství má na fyzický zdraví pozitivní vliv (být nepřímé skrz psychický stav jedince). Také většina studií zdůrazňuje vliv sociálního aspektu náboženské komunity, která zdraví silně prospívá.

Zdroje:

Curlin, F. A., Roach, C. J., Gorawara-Bhat, R., Lantos, J. D., & Chin, M. H. (2005). When patients choose faith over medicine: physician perspectives on religiously related conflict in the medical encounter. *Archives of Internal Medicine*, 165(1), 88–91.

Hall, R. D. E., Curlin, F., & Koenig, H. G. (2003). When clinical medicine collides with religion. *The Lancet*, 362, 28-29.

Jim, H. S., Pustejovsky, J. E., Park, C. L., Danhauer, S. C., Sherman, A. C., Fitchett, G., . . . Salsman, J. M. (2015). Religion, spirituality, and physical health in cancer patients: A meta-analysis. *Cancer*, 121(21), 3760-3768.

Křivohlavý, J. (2010). *Psychologie zdraví*. Praha: Portál.

Salsman, J. M., Pustejovsky, J. E., Jim, H. S., Munoz, A. R., Merluzzi, T. V., Park, C. L., . . . Fitchett, G. (2015). A meta-analytic approach to examining the correlation between religion/spirituality and mental health in cancer. *Cancer*, 121(21), 3769-3778.

Zdroj obrázku:

<http://billtammeus.typepad.com/.a/6a00d834515f9b69e20133ed0a3fc4970b-600wi>